

Geliş Tarihi (Received): 27.10.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 27.04.2022

Araştırma Makalesi

Hemşirelerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Öz Etkililikle Olan İlişkisinin İncelenmesi

Examining the Relationship of Nurses ' Lifelong Learning Tendencies to Self-Efficacy

Doç. Dr. Sonay BİLGİN¹

Öğr. Gör. Hasan EVCİMEN²

Hemşire Büşra EKİN³

¹ Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi

² Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu

³ Erzurum Bölge Eğitim Araştırma Hastanesi

Yazışmadan sorumlu yazar: Hasan EVCİMEN; hsn_evcimen@hotmail.com

Alıntı (Cite): Bilgin S, Evcimen H, Ekin B. Hemşirelerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Öz Etkililikle Olan İlişkisinin İncelenmesi. YBH dergisi. 2022;3(2):21-38

Özet:

Amaç: Bu çalışmanın amacı hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin öz etkililikle olan ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışma 20.04.2019-20.06.2019 tarihlerinde Doğu Anadolu Bölgesinde bulunan bir ildeki üniversitenin Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yürütülmüştür. Araştırma evreninde ilgili merkezde çalışan 750 hemşire, örnekleme ise 254 hemşire ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışma verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği ve Öz Etkililik Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalaması 27.44±5.26'dır. Hemşirelerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği toplam ortalama puanı 92.59±17.12 ve Öz Etkililik Ölçeği'nden aldıkları toplam ortalama puan ise 77.12±13.59'dur. Yaşam boyu öğrenme eğilimi ile öz etkililik arasında negatif yönlü zayıf ve anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır (r:-0.119 p:0.06).

Sonuç: Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz etkililik algılarının orta düzeyde olduğu, yaşam boyu öğrenme eğilimi ile öz etkililik arasında ise zayıf negatif yönlü ve anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, yaşam boyu öğrenme, öz etkililik

Abstract:

Aim: The aim of this study is to examine the relationship between nurses' lifelong learning tendencies and self-efficacy.

Method: This descriptive study was conducted at the Health Research and Application Center of a university in the Eastern Anatolia Region between 20.04.2019-20.06.2019. The study was completed with 750 nurses working in the relevant center in the research population and 254 nurses in the sample. Personal information form, Lifelong Learning Tendency Scale and Self-Efficacy Scale were used to collect study data. Number, percentage, mean, t-test, one-way analysis of variance and Pearson correlation analysis were used in the analysis of the data.

Results: The mean age of the nurses was 27.44±5.26. The mean score of the Nurses on the Lifelong Learning Tendency Scale was 92.59±17.12, and the mean score on the Self-Efficacy Scale was 77.12±13.59. A negative, weak and insignificant relationship was found between lifelong learning tendency and self-efficacy (r:-0.119 p:0.06).

Conclusion: Nurses' lifelong learning tendencies and self-efficacy perceptions were moderate, and a weak, negative and insignificant relationship was found between lifelong learning tendencies and self-efficacy.

Key Words: Nurse; lifelong learning; self efficacy

Giriş

Günümüzde bilimsel, teknolojik ve kültürel değişimlerin oldukça hızlı gerçekleşmesi ve bilgedeki değişimin sürekliliği ve hızının artması ile eğitim kurumlarında edinilen bilgi, beceri ve tutumlar zamanla yetersiz kalabilmektedir. Böylelikle yaşam boyu öğrenme ve uzaktan eğitim, mesleki gelişimin sürdürülmesi için giderek daha önemli hale gelmektedir ^(1,2). Yaşam boyu öğrenme, örgün eğitimin kapsamının ötesine geçen ve yaygın eğitimi içeren, bireylerin yaşamları boyunca edindikleri becerileri, tutumları, bilgileri, değerleri ve kavramları genişleten ve güçlendiren ve böylece onları mesleki olarak uygulamalarını sağlayan destekleyici bir süreçtir ^(3,4). Avrupa Birliği yaşam boyu öğrenmeyi; "Bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süreyle yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü" olarak tanımlamaktadır ⁽⁵⁾.

Toplumların ekonomik olarak gelişebilmeleri yeterli istihdam sağlamaları ve yüksek nitelikte iş gücü yaratmaları ile sağlanabilmektedir. Ayrıca bilim ve teknoloji alanındaki yenilik ve gelişmeleri yakalamak ve takip etmek için meslek sahiplerinin bilgi becerilerini geliştirmeleri zorunlu bir hal almaktadır. Değişen yaşam ve çalışma şartları gereği meslek sahiplerinin yaşam boyu öğrenmeyi merkeze alarak mesleki gelişimlerine katkı sunmaları beklenmektedir ^(6,7). Sağlık hizmeti sunan sağlık kurumları ve sağlık çalışanları da bu değişimden etkilenmektedir. Değişen sağlık sorunlarına yönelik olarak sağlık çalışanlarının da yaşam boyu öğrenmeyi kendilerine amaç edinmeleri zorunlu hale gelmektedir ⁽⁸⁾. Sağlık çalışanları arasında önemli bir yerde olan hemşirelerin çağdaş, profesyonel ve kanıta dayalı uygulamalar yaparak kaliteli bakım vermeleri beklenmektedir. Hemşireliğin profesyonel meslek kimliğinin ve bilincinin gelişmesinde yaşam boyu öğrenmenin önemli olduğu vurgulanmaktadır ⁽⁹⁾. Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler hemşirelerin bilgi ve birikimlerini de sürekli geliştirme çabası içinde olmalarını yani yaşam boyu öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır ⁽¹⁰⁾. Hemşirelik, meslek profesyonelliğinin gelişimi sürecinde yaşam boyu öğrenme kavramına inanan mesleklerden biridir. Bu kapsamda Avrupa Birliği'nin hazırladığı hemşirelik eğitimi standartları, Bologna

Süreci kapsamında hazırlanan ve Türkiye’de ulusal düzeyde hemşirelik eğitiminin kriterlerini belirleyen programda yaşam boyu öğrenme önemli bir hedef olarak yer almaktadır ⁽¹¹⁾. Sağlık hizmetleri alanında yaşanan hızlı gelişmelere ayak uydurmak verilecek olan bakım hizmetinin niteliğini de arttıracaktır. Yaşam boyu öğrenmeyi ilke edinen hemşireler sağlık sistemindeki değişim ve gelişimlere daha etkin rol alacağı belirtilmektedir ⁽¹⁰⁾.

Goope (2001) çalışmasında hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğunu belirtmektedir ⁽¹²⁾. Şenyuva ve Kaya (2014) yaptığı çalışmada da hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu ifade edilmiştir ⁽³⁾. İlman (2017) çalışmasında ise hemşirelik öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin iyi düzeyde olduğunu belirtmektedir ⁽¹³⁾. Muliira ve ark. (2012) yaptıkları çalışmada hemşirelerin yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin; fazla/ağır iş yükü, kütüphane ve bilgi kaynaklarına erişim yetersizliği ve bilgisayar kullanma becerisi eksikliği olduğunu belirtmektedirler ⁽¹⁴⁾. Toplumdaki bireyler yaşam standartlarını arttırmak için yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Yaşam boyu öğrenme dinamik bir süreç olup bireylerin karşısına engeller ve problemler çıkabilmektedir ⁽¹⁵⁾. Öz etkililiği yüksek olan bireyler ortaya çıkabilecek engel ve problemlerle baş edebilme noktasında daha başarılı olduğu ve kendi öğrenme süreçlerinde daha etkin oldukları belirtilmektedir ^(15,16).

Bandura’ nın sosyal öğrenme kuramından ortaya çıkan öz etkililik kavramı, bireyin kendine duyduğu güven olarak tanımlanmaktadır. Öz etkililiği yüksek olan bireyler problemle karşılaştıklarında kendilerine olan inanç ve güvenlerinin yüksek olmasından ötürü problemi çözme noktasında daha avantajlı olmaktadır ^(16,17). Öz etkililiği düşük olan bireylerin yenilikçi yaklaşımlardan uzak olduğu, yeni şeyler öğrenme isteklerinin yeterli düzeyde olmadığı belirtilmektedir ^(16,18).

Son yıllarda hemşirelikte kanıt temelli uygulamaların kullanılması ve sağlık alanındaki ileri teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında hemşirelerinde sürekli bir öğrenme ve gelişim

içinde olmaları beklenmektedir. Öz etkililiği düşük olan bireylerin yenilikçi yaklaşımlara ve yeni bilgiler öğrenmeye olan isteklerinin düşük olduğu bilinmektedir ⁽¹⁶⁾. Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile öz etkililik düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı hemşirelerin yaşam boyu eğilimlerinin öz etkililikle olan ilişkisinin incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın tipi

Tanımlayıcı tipte yürütülen bu çalışma 20.04.2019-20.06.2019 tarihleri arasında Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ildeki üniversitenin Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini üniversitenin Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde görev yapan 750 hemşire oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini evreni bilinen örneklem formülünden hesaplanarak 254 hemşire olduğu saptanmıştır (t:1.96 p=q:0.5 d:0.05).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu, Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği (YBÖEÖ) ve Öz Etkililik Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda; hemşirelerin yaş, cinsiyet, eğitim durumu, mesleki deneyim süresini, anne baba eğitim durumlarını, yaşam boyu öğrenme kavramını ve yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin neler olduğunu içeren maddeler yer almaktadır.

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği

Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi Ölçeği (YBÖEÖ), eğitim fakültesinde okuyan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini ölçmek amacıyla Coşkun ve ark. (2009) tarafından geliştirilip, geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 27 madde ve dört alt boyuttan

oluşmaktadır. Bu alt boyutları sırasıyla; motivasyon (6 madde), sebat (6 madde), öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk (6 madde) ve merak yoksunluğu (9 madde) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin cronbach alfa katsayısı 0.91 olup bu çalışmada ise 0.90 bulunmuştur. YBÖEÖ' den en fazla 162, orta puan 94.5 ve en az 27 puan alınmakta olup ölçekten alınan puan arttıkça yaşam boyu öğrenmeye eğilimin de arttığı kabul edilmektedir ⁽¹⁹⁾.

Öz Etkililik Ölçeği

Öz etkililik ölçeği (ÖEÖ), bireylerin öz etkililik düzeylerini ölçmek amacıyla Sherer ve ark.(1982) tarafından geliştirilmiş olup Gözüm ve Aksayan (1999) tarafından Türk toplumuna uyarlanmıştır. Gözüm ve Aksayan ÖEÖ' nün cronbach alfa katsayısını 0.81 bulmuşlardır. Bu çalışmada ise 0.86 bulunmuştur. ÖEÖ toplam 23 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar sırasıyla; davranışa başlama, davranışı sürdürme, davranışı tamamlama ve engellerle mücadeledir. Ölçekte ters puanlanması gereken ifadeler ters kodlanarak hesaplanmıştır. ÖEÖ' den minimum 23 maksimum 115 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça öz etkililik algısının da arttığı kabul edilmektedir ⁽²⁰⁾.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 25 programında sayı, yüzde, ortalama, t testi, one way ANOVA ve pearson korelasyon analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler %95 güven aralığında ve $p<0.05$ düzeyinde anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma öncesi Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu'ndan (Karar no:2019/3-8) ve çalışmanın yapılacağı kurumdan gerekli izinler alınmıştır. Çalışmanın tüm aşamaları Helsinki Deklarasyonuna uygun biçimde yürütülmüştür. Çalışma öncesi katılımcılara çalışmanın amacı ve gerekçesi anlatılarak aydınlatılmış onamları alınmıştır.

Bulgular

Hemşirelerin yaş ortalaması 27.44±5.26'dır. Çalışmaya katılan hemşirelerin %68.5'i kadın, %62.2'si lisans ve lisansüstü mezun olup %57.9'u 0-5 yıl arası mesleki deneyime sahiptir. Hemşirelerin anne baba eğitim durumlarına bakıldığında annelerinin %37.4'ü ilkokul mezunu babalarının ise %32.3'ü lise ve üstü okul mezunudur. Hemşirelerin %83.9'u yaşam boyu öğrenme kavramını bildiğini belirtmektedir. Çalışmaya katılan hemşirelerin yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin sırasıyla; fazla iş yükü (% 73.2), kütüphane kaynaklarına erişim sıkıntısı (%10.6) ve bilgisayar kullanma becerisi eksikliği (%16.1) olduğunu belirtmektedirler (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri (n= 254)

Özellikler	Sayı	Yüzde
Yaş ortalaması	$X \pm SS = 27.44 \pm 5.26$	
Cinsiyet		
Erkek	80	31.5
Kadın	174	68.5
Eğitim durumu		
Lise ve ön lisans mezunu	96	37.8
Lisans ve lisansüstü mezunu	158	62.2
Mesleki deneyim süresi		
0-5 yıl	147	57.9
6-10 yıl	77	30.3
11 yıl ve üstü	30	11.8
Anne eğitim durumu		
Okur yazar değil	16	6.3
İlkokul	95	37.4
Ortaokul	90	35.4
Lise ve üstü	53	32.3
Baba eğitim durumu		
Okur yazar değil	11	4.3
İlkokul	80	31.5
Ortaokul	81	31.9
Lise ve üstü	82	32.3

Yaşam boyu öğrenme kavramını bilme durumu		
Biliyor	213	83.9
Bilmiyor	41	16.1
Yaşam boyu öğrenmenin önündeki engeller		
Fazla iş yükü	186	73.2
Kütüphane kaynaklarına erişim sıkıntısı	27	10.6
Bilgisayar kullanma becerisi eksikliği	41	16.1

X±SS= Aritmetik ortalama ± Standart sapma

Çalışmaya katılan hemşirelerin YBÖEÖ' den aldıkları toplam puan ortalaması 92.59±17.12'dir.

Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin orta seviyede olduğu görülmektedir.

Hemşirelerin ÖEÖ' den aldıkları toplam puan ortalaması 77.12±13.59'dir. Çalışmaya katılan hemşirelerin öz etkililik algılarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelerin YBÖEÖ ve ÖEÖ İle Alt Boyutlarından Aldıkları Minimum Maksimum ve Toplam Puan Ortalamaları

Ölçek/Alt Boyut	Minimum	Maksimum	X±SS
Motivasyon	6	33	13.00±5.91
Sebat	6	36	14.37±6.20
Merak yoksunluğu	9	54	38.88±10.66
Öğrenmeyi düzenleme eksikliği	6	36	26.33±6.64
YBÖEÖ Toplam	31	151	92.59±17.12
Davranışa başlama	8	40	27.17±5.35
Davranışı sürdürme	7	35	24.38±5.66
Davranışı tamamlama	5	25	16.78±4.43
Engellerle mücadele	3	15	8.78±2.25
ÖEÖ Toplam	26	110	77.12±13.59

X±SS= Aritmetik ortalama ± Standart sapma

Çalışmaya katılan hemşirelerin cinsiyete göre YBÖEÖ toplam puanında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır (p:0.444). Kadınların öğrenmeyi düzenleme alt boyutu puan ortalaması erkeklere göre yüksek olup anlamlı farklılık oluşturmaktadır (p:0.03). Motivasyon (p:0.071), sebat (p:0.477) ve merak yoksunluğu (0.186) alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Lisans ve lisansüstü mezun hemşirelerin YBÖEÖ' den aldıkları toplam ortalama puan lise ve ön lisans mezunu hemşirelere göre yüksek olup anlamlı

farklılık saptanmıştır (p:0.001). Lisans ve lisansüstü hemşirelerin merak ve öğrenmeyi düzenleme alt boyutu puan ortalamaları lise ve ön lisans mezunu hemşirelere göre fazla olup bu farkın anlamlı düzeyde olduğu saptanmıştır (p:0.001). Mesleki deneyim süresi ile YBÖEÖ ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p:0.986). Yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin bilmeyen hemşirelere göre motivasyon (p:0.001), sebat (p:0.003), merak yoksunluğu (p:0.001) ve öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk (p:0.004) alt boyutundan aldıkları puanların fazla olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine YBÖEÖ ve alt boyutlarından aldıkları toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması

Özellikler	Motivasyon $X \pm S.S$	Sebat $X \pm S.S$	Merak yoksunluğu $X \pm S.S$	Öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk $X \pm S.S$	YBÖEÖ Toplam $X \pm S.S$
Cinsiyet *					
Erkek	13.98±6,07	14.78±6,22	37.57±9.41	25.02±6.23	91.37±13.09
Kadın	12.54±5,80	14.18±6,20	39.48±11.17	26.93±6.75	93.14±18.69
	t=1.811	t=0.713	t=-1.326	t=-2.139	t=-0.767
	p=0.071	p=0.477	p=0.186	p=0.03	p=0.444
	sd=252	sd=252	sd=252	sd=252	sd=252
Eğitim durumu*					
Lise ve ön lisans	13.12±5,60	14.73±5.88	35.26±11.57	24.45±7.93	87.58±18.23
Lisans ve üstü	12.92±6,11	14.15±6.40	41.08±9.46	27.46±5.44	95.63±15.70
	t=0.262	t=0.723	t=-4.364	t=-3.582	t=-3.591
	p=0.794	p=0.470	p=0.001	p=0.001	p=0.001
	sd=94	sd=94	sd=94	sd=94	sd=94

Mesleki deneyim**					
0-5 yıl	12.61±5,30	13,89±5,37	39.38±10.40	26.74±6.52	92.64±16.31
6-10 yıl	13.77±6,60	15,06±7,12	38.03±11.16	25.79±6.74	92.67±18.44
11 yıl ve üzeri	12.86±6,87	14,96±7,37	38.60±10.85	25.66±7.02	92.10±18.02
	F=0.979	F=1,047	F=0.410	F=0.692	F=0.014
	p=0.377	p=0,352	p=0.664	p=0.502	p=0.986
	sd=253	sd=253	sd=253	sd=253	sd=253
Yaşam boyu kavramını biliyor mu*					
Evet	16.24±7.24	17.02±6,25	40.11±10,30	27.00±6.05	93.36±16.64
Hayır	12.37±5.43	13.86±6,07	32.46±10,31	22.85±8.35	88.58±19.14
	t=-3.940	t=-3.030	t=4.353	t=3.029	t=1.493
	p=0.001	p=0.003	p=0.001	p=0.004	p=0.142
	sd=252	sd=252	sd=252	sd=252	sd=252

* t test, ** Oneway ANOVA, sd:serbestlik derecesi

Çalışmaya katılan hemşirelerin cinsiyet değişkeni ile öz etkililik algılarında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (p:0.463). Lisans ve lisansüstü mezunların davranış sürdürme (p:0.023), davranış tamamlama (p:0.021), engellerle mücadele (p:0.028) alt boyutları ve ÖEÖ toplam ölçeğinden aldıkları puan lise ve ön lisans mezunlarının aldıkları puana göre yüksek olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır (p:0.009). Davranışa başlama alt boyutu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (p:0.061). Mesleki deneyim süresi arttıkça öz etkililik algısının arttığı ancak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir (p:0.565). Yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin bilmeyenlere göre ÖEÖ toplam puanının yüksek olduğu ve anlamlı farklılık oluşturduğu saptanmıştır(p:0.001). Ayrıca yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin davranışa başlama (p:0.047), davranış sürdürme (p:0.001), davranış tamamlama (p:0.001) ve engellerle mücadele (p:0.012) alt boyutundan

aldıkları puan diğer gruba göre yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine ÖEÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler	Davranışa başlama X±S.S	Davranış sürdürme X±S.S	Davranış tamamlama X±S.S	Engellerle mücadele X±S.S	ÖEÖ X±S.S
Cinsiyet*					
Erkek	26.67±4,88	24.06±5.27	16.67±3.93	8.78±1.88	76.20±11.55
Kadın	27.40±5,55	24.52±5.84	16.83±4.65	8.78±2.41	77.55±14.45
	t: -1.014 p: 0.311 sd:252	t: -0.608 p: 0.544 sd: 252	t: -0.264 p: 0.792 sd: 252	t: 0.019 p: 0.985 sd: 252	t: -0.735 p: 0.463 sd: 252
Eğitim durumu*					
Lise ve ön lisans	26,57±5,57	23.34±5.44	15.95±4.34	8.38±2.34	74.26±13.05
Lisans ve üstü	27,54±5,19	25.01±5.72	17.28±4.43	9.02±2.17	78.86±13.66
	t: -1,406 p: 0,061 sd: 94	t: -2.295 p: 0.023 sd: 94	t: -2.330 p: 0.021 sd: 94	t: -2.207 p: 0.028 sd: 94	t: -2.649 p: 0.009 sd: 94
Mesleki deneyim**					
0-5 yıl	27.12±5.18	24.45±5.37	16.61±4.35	8.65±2.01	76.64±12.96
6-10 yıl	27.15±5.17	24.28±5.87	16.77±4.54	8.87±2.48	77.09±13.48
11 yıl ve üstü	27.50±6.64	25.23±6.60	17.63±4.63	9.20±2.74	79.56±16.84
	F: 0.062 p: 0.939 sd: 253	F: 0.383 p: 0.682 sd: 253	F: 0.658 p: 0.519 sd: 253	F: 0.812 p: 0.445 sd: 253	F: 0.573 p: 0.565 sd: 253

Yaşam boyu öğrenme kavramını bilme durumu*					
Evet	27.46±5.33	24.94±5.61	17.26±4.40	8.93±2.24	78.61±13.50
Hayır	25.65±5.25	21.46±5.04	14.26±3.74	7.97±2.19	69.36±11.39
	t: 1.996	t: 3.690	t: 4.085	t: 2.529	t: 4.114
	p: 0.047	p: 0.001	p: 0.001	p: 0.012	p: 0.001
	sd: 252	sd: 252	sd: 252	sd: 252	sd: 252

* t test , ** Oneway ANOVA, sd: serbestlik derecesi

YBÖEÖ ile ÖEÖ arasında negatif yönlü zayıf kuvvette anlamlı olmayan bir ilişki bulunmaktadır ($r:-0.119$ $p:0.06$). Yaşam boyu öğrenme eğilimi arttıkça öz etkililik algısının düştüğü görülmektedir. (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelerin YBÖEÖ ve ÖEÖ Aldıkları Puanlar Arasındaki İlişki

Ölçek*	Yaşam boyu öğrenme ölçeği	Öz etkililik ölçeği
Yaşam boyu öğrenme eğilimi ölçeği	1	-0.119
Öz etkililik ölçeği	-0.119	1

*r=Pearson Korelasyon $p=0.060$

Tartışma

Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin öz etkililikle olan ilişkisini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmadan ortaya çıkan verilere göre, YBÖEÖ' den aldıkları toplam puana ($92.59±17.12$) bakıldığında hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin orta düzeyde olduğu görülmektedir. Şenyuva ve Kaya (2014) ve Muliira ve ark. (2012) yaptıkları çalışmalarda da hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin düşük düzeyde olduğunu belirtmektedirler^(3,14). Bu bulgular literatürle farklılık göstermektedir. Hemşirelerin ÖEÖ' den aldıkları toplam puana ($77.12±13.59$) bakıldığında öz etkililik algılarının orta seviyede olduğu görülmektedir. Ayaz ve Doğan (2015) hemşirelerle yaptığı çalışmada da hemşirelerin öz etkililik algılarının orta düzeyde olduğunu belirtmektedirler⁽²¹⁾. Bu bulgu literatürle benzerlik göstermektedir. Muliira (2012) hemşirelerle yaptığı çalışmasında yaşam boyu öğrenmenin

önündeki engellerin fazla iş yükü, kütüphane ve bilgi kaynaklarına erişimde eksiklikler ve bilgisayar kullanma becerisinin eksikliği olarak belirtmektedir^(14,15). Bizim çalışmamıza katılan hemşirelerde yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin aynı sorunlar olduklarını belirtmişlerdir.

Cinsiyetle yaşam boyu öğrenme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Mi ve Riley-Doucet (2016) ile Güçlü ve ark. (2012) çalışmalarında da çalışmamızla benzer şekilde cinsiyet değişkeni ile yaşam boyu öğrenme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmektedirler^(22,23). Denat ve ark. (2016) ise hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise erkek öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğiliminin anlamlı olarak kadınlardan fazla olduğunu belirtmektedir⁽¹⁰⁾. Kılavuz ve Aydın (2020) ise çalışmasında kadın öğrencilerin erkeklere göre yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin fazla olduğu saptanmıştır⁽²⁴⁾. Lisans ve lisansüstü hemşirelerin lise ve ön lisans mezunu hemşirelere göre yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu literatürle benzerlik taşımaktadır. Kılavuz ve Aydın (2020) ve İlman (2017) yaptığı çalışmalarda lisansüstü eğitim yapmak isteyenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır^(13,24). Yükseköğrenim gören bireylerin bilgiyi arama, merak etme, öğrenme ve araştırma faaliyetlerine daha ilgili olmaları bu bulguyu destekler niteliktedir. Bu kapsamda ele alındığında eğitim düzeyinin artması yeniliğe açık olmayı ve dolayısıyla yaşam boyu öğrenmeyi sürdürme istekliliğini de ortaya koyduğu düşünülmektedir. Mesleki deneyim süresi ile yaşam boyu öğrenme eğilimi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Kılıç ve Taşpınar (2017) yaptığı çalışmasında da benzer şekilde çalışma yılının yaşam boyu öğrenme eğilimi ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını belirtmektedir⁽²⁵⁾. Mesleğe yeni adım atan hemşirelerin meslekte eski olan kıdemli hemşireler gibi öğrenmeye açık olduğu görülmektedir. Yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin bilmeyenlere göre yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin anlamlı olarak farklılık gösterdiği saptanmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin

hemşirelik alanında kanıta dayalı uygulamaları arttıracığı ve bilginin sistematik şekilde uygulamaya aktarılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Hemşirelerin alanındaki güncel gelişmeleri takip ederek mesleki anlamda gelişim gösterecekleri düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan hemşirelerin cinsiyet değişkenine göre öz etkililik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Kızılcı ve ark. (2015) hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada cinsiyet ile öz etkililik algısı arasında bir ilişki olmadığını belirtmektedir ⁽²⁶⁾.

Benzer şekilde Yılmaz-Koçak ve Büyükyılmaz (2019) hemşirelerde yaptıkları çalışmada cinsiyetle öz etkililik arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmektedir. Bu bulgu literatürle benzerlik göstermektedir ⁽²⁷⁾. Çalışmamızda lisans ve lisansüstü mezun hemşirelerin

lise ve ön lisans mezunu olan hemşirelere göre öz etkililiklerinin yüksek olduğu ve anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Mollaoğlu ve Bağ (2009) diyaliz hastaları ile yaptıkları çalışmada eğitim düzeyinin arttıkça öz etkililiğin de arttığını belirtmektedirler ⁽²⁸⁾. Bu bulgu literatürle örtüşmektedir.

Mesleki deneyim süresi ile öz etkililik algısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu bulgu literatürle ayrışmaktadır. Yılmaz Koçak ve Büyükyılmaz (2019) yaptığı çalışmada ise mesleki deneyim süresi öz etkililik algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmektedir ⁽²⁷⁾.

Yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin bilmeyenlere göre ÖEÖ ve alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Öz etkililik bireyin bir amaç doğrultusunda yapacağı eylemlerde kendine olan güvenidir ⁽²⁰⁾.

Çalışmaya katılan hemşirelerin YBÖEÖ ve ÖEÖ' den aldıkları puanlara göre arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönlü zayıf ve anlamlı olmayan bir ilişki saptanmıştır. Bu sonuç hemşirelerin iş yüklerinin fazla olması, çalışma yapılan bölgedeki öğrenme imkânları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmaya katılan hemşirelerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin orta düzeye yakın olduğu, öz etkililik algılarının da orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin yaşam boyu

öğrenmesinin önündeki engellerin kaldırılması, bilimsel faaliyetlere katılımının teşvik edilmesi, araştırma geliştirme faaliyetlerine katılımın teşvik edilmesi gibi destekler sağlanmalıdır. Böylelikle kanıta dayalı uygulamaların artacağı ve nitelikli bakım hizmetleri sunulacağı öngörülmektedir. Eğitim düzeyinin arttıkça yaşam boyu öğrenme eğiliminin de arttığı saptanmıştır. Hemşirelerin lisansüstü eğitime başlamaları desteklenmelidir. Bunun araştırmaya ve öğrenmeye açık profesyonel hemşire gelişimine olumlu katkısı olacağı düşünülmektedir. Yaşam boyu öğrenme kavramını bilen hemşirelerin öz etkililik algılarının yüksek olduğu görülmüştür. Öz etkililiği yüksek olan hemşirelerin yaşam boyu öğrenme ile ilgili önüne çıkan engel ve problemlerle başa çıkmalarının daha kolay olacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda hemşirelerin desteklenmeleri ve yaşam boyu öğrenme ile ilgili önündeki engellerin kaldırılması önerilmektedir. Çalışmadan elde edilen verilere göre hemşirelerin öz etkililik düzeyi arttıkça yaşam boyu öğrenme eğiliminin azaldığı saptanmıştır. Öz etkililiği yüksek olan araştırma grubundaki hemşirelerin yaşam boyu öğrenme ile ilgili faaliyetlere ağırlık vermesi ile birlikte öğrenme, araştırma ve geliştirme alanlarında yetkinliklerinin artacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda hemşirelerin yaşam boyu öğrenmenin önündeki engellerin kaldırılması ve desteklenmeleri önerilmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Kurumsal ve Finansal Destek Beyanı: Herhangi bir kurumsal/finansal destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları: Çalışma tasarımı, literatür tarama: SB, HE veri toplama: BE veri analizi, veri yorumlama: SB, HE makalenin yazılması ve makaleye son şeklin verilmesi: SB, HE başvuru öncesi son kontrol: SB, HE.

Kaynaklar

1. Coşkun YD, Demirel M. Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2012;42:108-20.

2. Gopee, N. Facilitating the implementation of lifelong learning in nursing. *British Journal of Nursing*. 2005;14:761-67.
3. Şenyuva E, Kaya H. Nurses' lifelong-learning tendencies and their attitudes toward distance education: A sample of Turkey. *New Educational Review*. 2014;36:17-29
4. Candy PC. Lifelong learning and information literacy. Retrieved October. 2003;20:1-16
5. Turan, S. Lifelong learning in European Union Policies toward leaning societies. *European Studies Journal*. 2005;5:87-98.
6. Aksoy M .Kavram olarak hayat boyu öğrenme ve hayat boyu öğrenmenin Avrupa Birliği serüveni. *Bilig*. 2013;64:23-48
7. Holly C. The case for distance education in nursing. *Journal of Online Learning and Teaching*. 2009;5:506-10.
8. Akdemir N, Özdemir L, Akyar İ. Türkiye'de mezuniyet sonrası hemşirelik eğitiminin durumu. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011;14:50-8.
9. Şenyuva E. Hemşirelikte yaşam boyu öğrenme: Algılar ve gerçekler. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2013;21:69-75
10. Denat Y, Dikmen Y, Filiz NY, Başaran H. Hemşirelik öğrencilerinde yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Journal of Human Rhythm*. 2016;2:39-45
11. Soykut Gündoğar H. Hemşirelerin yaşam boyu öğrenme durumları ile problem çözme becerilerinin incelenmesi (Bartın ili örneği). Yüksek lisans tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2019.
12. Gopee N. Lifelong learning in nursing: Perceptions and realities. *Nurse Education Today*. 2001;21:607-15
13. İlman AY. Klasik ve entegre eğitim modeli ile öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinde problem çözme becerisi ve yaşam boyu öğrenme eğilimi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2017.

14. Muliira JK, Etyang C, Muliira RS, Kizza IB. Nurses' orientation toward lifelong learning: A case study of Uganda's National Hospital. *The Journal of Continuing Education in Nursing*. 2012;43:90-6.
15. Tunca N, Şahin SA, Aydın Ö. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015;11:432-46
16. Tuğrul E, Denat Y. Proje tabanlı öğretimin öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve öz etkililik-öz yeterlik algısına etkisi. *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*. 2019;11:273-80
17. Wood R, Bandura A. Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making. *J Pers Soc Psychol*. 1989;56:407-15.
18. Bayrakçı M . Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007;14:198-210
19. Diker-Coşkun Y. Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Doktora tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
20. Gözüm S, Aksayan S. Öz-etkililik-yeterlik Ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilirlik ve geçerliliği. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 1999;2:21-34
21. Ayaz S , Doğan R . Hemşirelerin egzersiz davranışları, öz yeterlilik düzeyleri ve ilişkili faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2015;4:287-95
22. Mi M, Riley-Doucet C. Health Professions Student' Lifelong Learning Orientation: Associations with Information Skills and Self Efficacy, Evidence Based Library and Information Practice. 2016;11:121-35
23. Güçlü S, Bostan N, Tabak RS. Dumlupınar Üniversitesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme davranışlarının belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2013;21:459-68

24. Kılavuz F. , Karabağ Aydın A. Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Girişimcilik Algıları ve Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2020; 7(3): 240-48
25. Kılıç N, Taşpınar M. Halk eğitim merkezi öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi. 2017; 6: 14-25.
26. Kızılcı S, Mert H, Küçükgüçlü Ö, Yardımcı T. Hemşirelik Fakültesi Öğrencilerinin Öz Etkililik Düzeyinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2015;8:95-100
27. Koçak MY, Büyükyılmaz F (2019). Hemşirelerin Öz-Yeterlilik Algıları ile Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Journal of Academic Research in Nursing. 2019; 5: 169 - 77.
28. Mollaoglu M, Bağ E. Hemodiyaliz Uygulanan Hastalarda Öz Yeterlilik Ve Etkileyen Faktörler .Journal of Istanbul Faculty of Medicine. 2009;72:37-42